

SOCIALINĖS APLINKOS VERTYBINIŲ NUOSTATŲ POVEIKIS DARNUMO PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO PROCESAMS

ŽILVINAS DRABAVIČIUS¹, REMIGIJUS ČIEGIS²

Vilniaus universiteto Kauno fakultetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Straipsnyje pateikiamas darnumo principų įgyvendinimo procesus veikiančių socialinės aplinkos vertybinių nuostatų poveikio tendencijas atskleidžiantis teorinis tyrimas. Jis grindžiamas nepakankamu darnumo principų įgyvendinimo tendencijų ir socialinėje aplinkoje esamų vertybinių nuostatų poveikio šiems procesams suvokimu institucinės veiklos valdymo lygmeniu. Atliekant tyrimą siekiama atskleisti darnumo principų plėtros procesus veikiančių socialinės aplinkos vertybinių nuostatų aspektus. Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad socialinėje aplinkoje esamos vertybinės nuostatos tiesiogiai veikia darnumo principų įgyvendinimo plėtros procesus. **PAGRINDINIAI ŽODŽIAI:** *darnumo principai, darni veikla, darnaus vystymosi etinės nuostatos, socialinė aplinka, formuojamos tendencijos.*

JEL KLASIFIKACIJA: D02, F55, K32, O19, Q1.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v35i3.2272>

Įvadas

Temos aktualumas ir mokslinė problematika. Nuolat vyksta tarptautiniai ekonominės veiklos pokyčiai, kurie remiasi darnaus vystymosi plėtros principais. Socialinėje aplinkoje esamų nuostatų poveikis šiems procesams ir jų įgyvendinimo tendencijų intensyvumui yra akivaizdus ir reikšmingas. Juk nuo socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų priklauso ir darnaus vystymosi ideologijos priimtumas bei jos įgyvendinimo procesų veiksmingumas nacionaliniu lygmeniu. Tik socialinėje aplinkoje, kurioje vyrauja palankios vertybinės darnaus vystymosi plėtros nuostatos, galimas visavertis darnumo principais besiremiantis socialinis vystymasis. Taigi atsižvelgdami į socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų poveikio galimybes darnaus vystymosi plėtros procesams, galime teigti, kad svarbų vaidmenį vaidina socialinės aplinkos vertybinių nuostatų poveikio ir jų formavimo principų suvokimas nacionaliniu institucinės veiklos valdymo lygmeniu. Savalaikis ir tikslus socialinės aplinkos nuostatų poveikio bei jų formavimo aspektų suvokimas leistų užtikrintai išnaudoti potencialias darnaus vystymosi plėtros galimybes nacionaliniu lygmeniu, padėsiančias tikslingai siekti darnaus vystymosi plėtros procesų įgyvendinimo veiksmingumo visose socialinio vystymosi srityse. Tai padėtų užtikrinti sklandžius bendros socialinio vystymosi krypties eigos procesus, atitinkančius ilgalaikius tarptautinius darnaus vystymosi plėtros lūkesčius.

¹ Žilvinas Drabavičius – magistras, Vilniaus universiteto Kauno fakultetas
Moksliniai interesai: verslo administravimas, viešasis administravimas, viešoji teisė
El. paštas: zilvinasdrabavicius@gmail.com
Tel. +370 646 311 97

² Remigijus Čiegis – profesorius habilituotas mokslų daktaras, Vilniaus universiteto Kauno fakultetas
Moksliniai interesai: darnaus ekonomikos vystymasis, darnumo vertinimas, aplinkos ekonomika, regionų plėtra, ekonominių teorijų istorija
El. paštas: remigijus.ciegis@knf.vu.lt
Tel. +370 681 45832

Darnaus vystymosi įgyvendinimo problematiką ir šios plėtros naudingumą bendram socialiniam vystymuisi savo darbuose nagrinėjo įvairūs autoriai (Čiegis, 2009; Domarkas, Juknevičienė, 2012; Šimanskienė, Žiuperkienė, 2014 ir kt.), vis dėlto būtų aktualu atskleisti socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų poveikio galimybių darnumo principų įgyvendinimo plėtros procesams ir šių nuostatų formavimo galimybių principų aspektus bei apžvelgti socialinėje aplinkoje vyraujančių nuostatų praktinį poveikį su darnumo principų plėtros procesais susijusių tikslų įgyvendinimui institucinės veiklos lygmeniu.

Problema: socialinėje aplinkoje esamų vertybinių nuostatų, kurios veikia darnumo principų įgyvendinimo procesus, suvokimo nepakankamumas institucinės veiklos valdymo lygmeniu.

Tyrimo tikslas: atskleisti vertybinius darnumo principų įgyvendinimo procesus veikiančios socialinės aplinkos nuostatų poveikio aspektus.

Tyrimo objektas – socialinės aplinkos vertybinių nuostatų poveikis darnumo principų įgyvendinimo procesams.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai apžvelgti socialinės aplinkos vertybinių nuostatų poveikį darnumo principų įgyvendinimo procesams.
2. Atskleisti socialinės aplinkos vertybinių nuostatų formavimosi principus, kurie veikia darnumo principų įgyvendinimo procesus.
3. Atskleisti socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų praktinį poveikį darnumo principų įgyvendinimo procesams.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir publikacijų lyginamoji analizė, sisteminimas bei sintezė, teisinių dokumentų studijos, apibendrinimas ir vertinimas.

1. Socialinės aplinkos vertybinių nuostatų poveikio darnumo principų įgyvendinimo procesams teoriniai aspektai

Siekiant darnumo principų plėtros įgyvendinimo procesų veiksmingumo institucinės veiklos lygmeniu, tikslinga apibendrinti socialinėje aplinkoje esamų vertybinių nuostatų poveikio šiai plėtrai teorinius aspektus, kadangi socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų tiesioginio poveikio aspektų etinių darnumo nuostatų priimtumo suvokimas leistų veiksmingai įgyvendinti darnaus vystymosi plėtros procesus.

Socialinę aplinką sudaro tam tikrų socialinių veiksnių visuma, kuri lemia asmenų socializacijos kryptį ir šios krypties vystymosi pobūdį (Bitinas, 2011: 34). Darnaus vystymosi plėtros aspektu nuo socialinėje aplinkoje vyraujančių vertybinių nuostatų priimtumo šiai plėtrai priklauso tos aplinkos veiksniai, kurie tiesiogiai veikia darnaus vystymosi plėtros procesus, sąveika.

Socialinės vertybės yra pagrindiniai kiekvienos kultūros komponentai, sudarantys individo asmeninės ir kolektyvinės tapatybės pagrindą ir tiesiogiai veikiantys visuomeninę veiklą, socialinių institucijų formavimąsi, bendrą visuomeninę raidos kryptį (Žiliukaitė, Poviliūnas, 2016: 6). B. Bitinas savo ruožtu nurodė, kad „vertybės – aktualiosios patirties produktai, dirbtiniai konstruktai, sukurti žmonių veiklai reguliuoti, tikintis taip pagerinti gyvenimą“ (Bitinas, 2000: 198). Taigi galima teigti, kad socialinėje aplinkoje vyraujančios vertybinės nuostatos tiesiogiai veikia šioje aplinkoje veikiančių individų veiklos normas ir bendrą vystymosi kryptį. Šių vertybinių nuostatų bendrą visumą socialinėje aplinkoje išreiškia viešoji nuomonė.

Toliau siekiant atskleisti poveikio socialinės aplinkos nuostatų darnumo principų įgyvendinimo procesams galimybes, tikslinga apžvelgti žinomų užsienio autorių darbuose pateiktas išvalgas, kurios turėjo įtakos socialinės inžinerijos, kaip mokslo krypties, vystymuisi. Šiuose darbuose nagrinėjami socialinio vystymosi procesai, jų valdymo galimybės, socialinėje aplinkoje esamų nuostatų poveikis šiems procesams, tuo tarpu šiame straipsnyje akcentuojama darnaus vystymosi plėtra. Straipsnyje bus analizuojamos socialinėje aplinkoje esamų nuostatų sąsajos su joje išreiškiamą viešąją nuomone bei šių nuostatų formavimo galimybės siekiant nukreipti socialinį vystymąsi reikiama kryptimi. Iš esmės tai išreiškia socialinės inžinerijos, kaip mokslo veiklos, principai, kuriais siekiama racionaliai valdyti socialinius vystymosi procesus.

Kaip teigia Austrijos ir JAV viešųjų ryšių ir propagandos pradininkas E. Bernays'as (1928; 1947), socialinėje aplinkoje viešoji nuomonė tiesiogiai veikia daugelį socialinio gyvenimo sričių, parodydama vyraujančias nuostatas ir požiūrį į kiekvieną socialinių santykių aspektą. Visos socialinio gyvenimo sritys, kaip religija, mokslas, verslas, menas, politika, yra nuolat besikeičiančioje stadijoje ir būtent nuo gebėjimo formuoti vyraujančias socialines nuostatas, kurias tiesiogiai išreiškia viešoji nuomonė, priklauso socialinės aplinkos vystymosi kryptis. Verta paminėti, kad šis autorius savo darbuose yra užsiminęs apie teigiamą viešosios nuomonės poveikį ano meto Lietuvos nepriklausomybės siekiams.

Amerikiečių teisės mokslininkas R. Paund'as skyrė teisinės veiklos principus, kaip socialinio vystymosi valdymo veiklos instrumentus, įvedė *teisinės socialinės inžinerijos* terminą. Teisinei veiklai jis priskiria koordinavimo ir kontrolės funkcijas, kaip priemonių, reguliuojančių objektų ir subjektų socialinių santykių sąveiką jiems veikiant. Be to, pabrėžia, kad tikslingai taikant teisinės veiklos principus, siekiant keisti socialinėje aplinkoje veikiančių institucijų veiklą, būtų tiesiogiai veikiamas bendras socialinių santykių vystymosi procesas (Kazanavičiūtė, 2009; Latvelė, 2011).

Austrų ir anglų filosofas, logikas, sociologas K. R. Popper'is savo darbuose pabrėžia socialinės raidos kryptių poveikio taikant socialinės inžinerijos metodus ir įtraukiant naujausius mokslinius pasiekimus, galimybes. Jis skyrė dvi socialinės inžinerijos veiklos kryptis – utopinę ir dalinę. Utopinę siejo su nedemokratiškais ir galios principais besiremiančiais valdymo režimais, dalinę – su teigiama veikla, tinkama demokratinei santvarkai, pastarąją socialinės inžinerijos kryptį pateikdamas kaip nuosaikų socialinių vertybinių nuostatų konstravimo instrumentą (Gedutis, 2003; Mažeikis, 2006).

Analizuojant austrų kilmės mokslininko P. L. Berger'io ir vokiečių kilmės mokslininko T. Lukman'o darbus, kuriuose nagrinėjamos socialinio vystymosi galimybės socialinės tikrovės konstravimo aspektu, galima pabrėžti, kad socialinėje aplinkoje vertybinės nuostatos įvairiais klausimais gali būti formuojamos atliekant komunikacinius, ekonominius, politinius, teisinius ir kt. nuoseklius veiksmus. Taip lemiant socialinę individų tarpusavio sąveiką, kurios pagrindu kuriama jų suvokiama socialinė tikrovė, veikianti bendrą socialinio vystymosi kryptį visose socialinės veiklos srityse (Rosinaitė, 2010; Galbin, 2014).

Lenkų kilmės sociologas A. Podgorecki's, tyrinėjęs visuomenės valdymo sritį, išskyrė keletą socialinės inžinerijos kryptių: 1) teisingąją; 2) save kuriančiąją; 3) apgaulingąją; 4) tamsiąją, iš esmės teisingąją ir save kuriančiąją kryptis priskirdamas nuosaikiems visuomeninio planuoto valdymo procesams. Teisingąją kryptį jis išskyrė kaip pozityvią visuomeninių reformų planavimo kryptį, o save kuriančiąją priskyrė nuosaikiai biurokratiniais procesais besiremiančiam planavimo kryptim. Likusias kryptis įvardijo kaip nedemokratiškų visuomeninio valdymo procesų įrankius (Kennedy, 2009; Grigaliūnas, 2012).

Savo darbuose J. M. Reznik'as (1994; 2010) aptaria šiuos socialinės inžinerijos aspektus: 1) priemonių visumą, leidžiančią reguliuoti ir kontroliuoti socialinių individų santykių vystymosi kryptį; 2) instrumentinę veiklą, besiremiančią ištekliais, metodais, naujausiomis technologijomis, siekiant sukurti metodologiją, kuri leistų veiksmingai spręsti socialinėje aplinkoje kilusias problemas. Šio pobūdžio socialinės inžinerijos veiklos nuostatas būtų galima įtraukti į socialinėje aplinkoje esamų institucijų veiklą, kurios tiesiogiai lemtų socialinių naujovių plėtrą ir užtikrintų bendrus socialinio vystymosi krypties procesus.

Iš esmės galima teigti, kad darnaus vystymosi plėtrai palanki socialinė inžinerija pasitelkia nuosaikius visuomeninio valdymo būdus instituciniu veiklos lygmeniu, taikydama atrinktą metodologiją ir kompleksines priemones, kurios veiksmingai veikia socialinio vystymosi procesus, siekiant išlaikyti socialinių, ekonominių ir ekologinių interesų pusiausvyrą.

Toliau tikslinga pateikti minėtų autorių išskirtus pagrindinius aspektus, atskleidžiančius jų požiūrį į socialinėje aplinkoje esamų vertybinių nuostatų, kurios tiesiogiai veikia bendrą socialinės aplinkos vystymosi kryptį, formavimo procesus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Socialinės aplinkos poveikio vystymuisi aspektai

Autoriai	Pagrindiniai aspektai
E. Bernays'as	Pabrėžiamas viešosios nuomonės poveikis socialinei vystymosi kryptčiai, jos formavimo galimybės, siekiant nukreipti socialinio vystymosi procesus norima kryptimi tinkamai naudojant žmogiškuosius ir finansinius išteklius bei informavimo priemones
R. Pound'as	Pabrėžiami teisinės veiklos principai, kaip instrumentų visuma, kurių tinkamai laikantis, naudojantis turimais ištekliais, tikslinga norima kryptimi reguliuoti socialinių santykių vystymosi procesus
K. R. Popper'is	Skiriamos dvi socialinės inžinerijos kryptys – utopinė ir dalinė. Dalinė pateikiama kaip nuosaiki, tinkama demokratinei socialinei sanklodai, siekiant norima kryptimi nukreipti socialinius vystymosi procesus tinkamai naudojant išteklius ir diegiant mokslinius pasiekimus
P. L. Berger'is, T. Lukma'nas	Pabrėžiamas socialinis konstrukcionizmas, kuriuo remiantis, pasitelkus socialinę sąveiką, konstruojama socialinėje aplinkoje veikiančių individų suvokiama reali tikrovė, tiesiogiai veikianti socialinio vystymosi procesus
J. M. Reznik'as	Pabrėžiama galimybė socialinės inžinerijos veiklos pagrindu valdyti socialinių santykių vystymosi procesus, įtraukiant institucines veiklas, tinkamai naudojant turimus išteklius, technologines priemones, taikant įvairias metodologijas
A. Podgorecki's	Pabrėžiama sociotechnikos metodologija, kaip socialinės inžinerijos praktinių visuomeninio valdymo veiksmų tyrimo priemonė. Skiriamos keturios kryptys, kurios skirstomos į nuosaikiąją ir savanaudiškąją grupes. Nuosaikiosios grupės siejamos su demokratiškais valdymo procesais

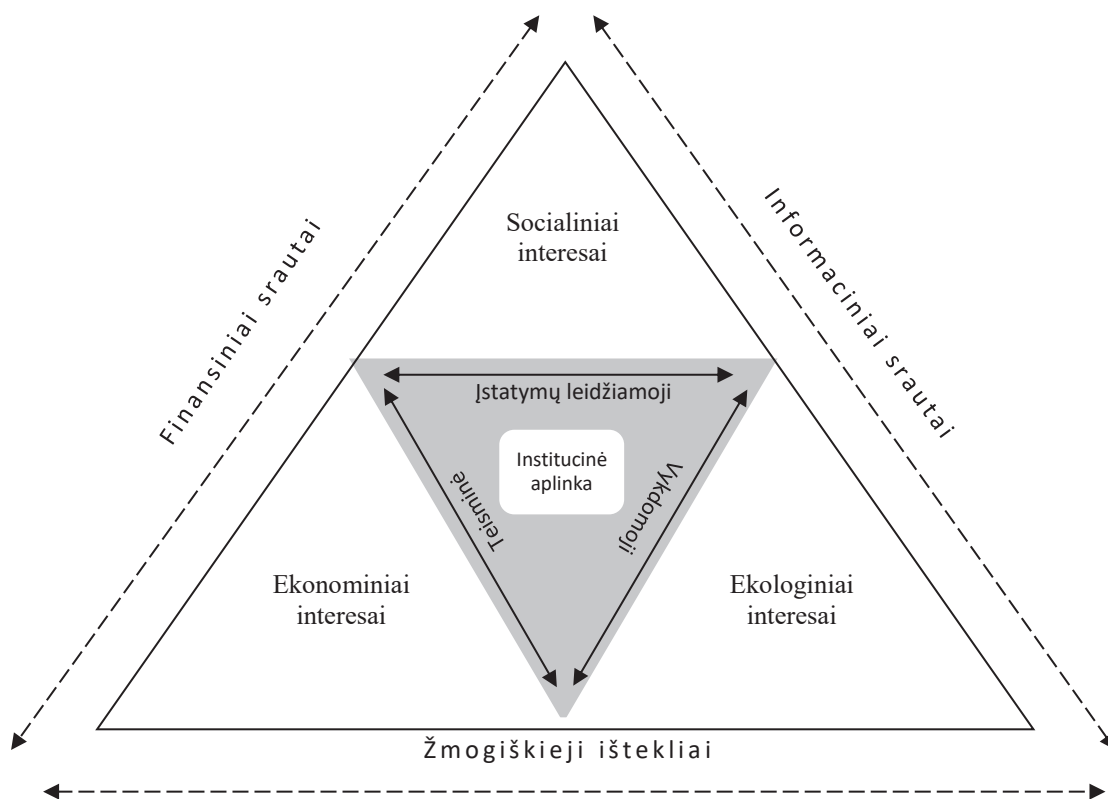
Šioje straipsnio dalyje apibendrinti teoriniai aspektai, kurie pagrįsti socialinėje aplinkoje esamų nuostatų formavimo galimybėmis ir bendru socialinės aplinkos vystymosi krypties poveikiu. Manytina, kad siekiant veiksmingai įgyvendinti darnaus vystymosi etines nuostatas, būtų tikslinga remtis aukščiau teorinėje analizėje išgrynintais aspektais.

2. Darnumo principų plėtros procesams poveikį darančių socialinės aplinkos nuostatų formavimo principų atskleidimas

Siekiant, kad darnaus vystymosi plėtros procesai būtų veiksmingi, tikslinga atsižvelgti į poveikio socialinėje aplinkoje vyraujančioms nuostatoms galimybes, tai leistų didinti jos priimtinumą. Šiuo atveju akcentuotina tikslingai nukreipta institucinė veikla, siekiant paveikti socialinėje aplinkoje įsitvirtinusias nuostatas institucijos veiklos srityje. Socialinė inžinerija remiasi parinktais kompleksiniais veiksmais, kuriais institucijos racionaliai sprendžia iškilusias problemas (Mažeikis, 2010: 330). Esamo pobūdžio institucinė veikla užtikrintų šias darnaus vystymosi plėtros procesų veiksmingumo tendencijas visose socialinės aplinkos veiklos srityse.

Taigi institucinė veikla yra svarbi darnaus vystymosi plėtros dalis. Tam būtina palanki ir stabili institucinė aplinka, apimanti įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės valdžių institucinės veiklos kryptis, kuria remiantis socialinėje aplinkoje būtų veiksmingai formuojamos darnaus vystymosi plėtrai palankios nuostatos bei įgyvendinami su socialiniu vystymusi susiję intensyvios plėtros procesai.

Toliau, remiantis minėtų autorių darbais bei jų išskirtais aspektais, tikslinga pateikti apibendrinimą, kuris apimtų darnaus vystymosi plėtrą įgyvendinančius institucinius veiksnius ir socialinės aplinkos vertybinių nuostatų formavimo principus, nuo kurių priklauso šios plėtos priimtumas bei institucinės veiklos efektyvumas vykdant plėtos procesus (žr. 1 pav.).

1 pav. Institucinių veiksmų, leidžiančių laikytis darnumo principų ir formuoti savo veiklai palankias nuostatas, sąveikos aspektai

- *Finansiniai srautai* nukreipti į socialinėje aplinkoje esamų nuostatų formavimo procesų siekį, užtikrinant informacijos sklaidą ir būtinų žmogiškųjų išteklių kryptingus veiklos procesus.
- *Informaciniai srautai* nukreipti į socialinėje aplinkoje esamas individų mases ar tikslines grupes, siekiant paveikti reikiama kryptimi esamas vertybines nuostatas.
- Žmogiškųjų išteklių srautai nukreipti į taktinių ir strateginių sprendimų parinkimą, siekiant veiksmingai veikti socialinėje aplinkoje esamų nuostatų formavimo procesus.

Darnaus vystymosi plėtrai priimtinių vertybinių etinių nuostatų socialinėje aplinkoje formavimo principai turėtų būti taikomi nuosaikiais visuomeninio valdymo būdais institucinių veiksmų veiklos lygmeniu. Koordinuota ir tikslinga veikla, telkiant finansinius bei žmogiškuosius išteklius, užtikrinant informacinę sklaidą į kryptingą veiklos visumą, kuri leistų socialinės aplinkos vystymosi kryptį veiksmingai pakreipti reikiama linkme. Institucijos, siekiančios savo veikloje įgyvendinti darnumo principus, turėtų remtis principais, kurie leidžia nuosaikiai jų veiklos srities socialinėje aplinkoje didinti vertybinių nuostatų priimtumą darnumo principų plėtos procesams. Kita vertus, institucinės veiklos srities socialinėje aplinkoje esamos darnumo principų plėtrai palankios vertybinės nuostatos leistų veiksmingai įgyvendinti numatytus institucinės veiklos tikslus, vykdant vertybinius darnumo principų plėtos procesus.

3. Darnumo principų plėtrą veikiančių socialinės aplinkos vertybinių nuostatų formavimo praktiniai aspektai

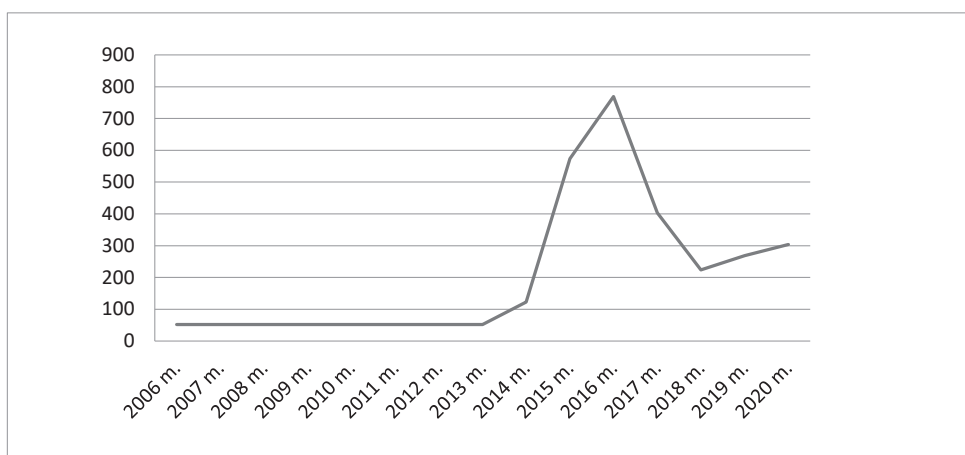
Toliau siekiama atskleisti socialinėje aplinkoje esamų nuostatų formavimo praktinius aspektus institucinės veiklos lygmeniu, jų bendrą poveikį institucinės veiklos numatytų tikslų įgyvendinimo procesams. Šiuo atveju tikslinga apžvelgti institucinės veiklos procesus, kai įgyvendinami su darniaja plėtra susiję tikslai nacionaliniu lygmeniu.

Apžvelgsime Aplinkos ministerijai pavaldžios VšĮ Būsto energijos taupymo agentūros (toliau VšĮ BETA) veiklos principus ir rezultatus. Ši agentūra, kurios vienas pagrindinių tikslų – koordinuoti daugiabučių namų atnaujinimo programos (toliau – DNAP) įgyvendinimo procesus, įsteigta, siekiant tiesiogiai paveikti energetinio efektyvumo didinimo procesus būsto sektoriuje nacionaliniu lygmeniu (VšĮ BETA „Įstatai“). Agentūros veikloje tikslinga išskirti toliau pateikiamus veiklos principus, kurie daro poveikį socialinėje aplinkoje esančioms nuostatoms. Nuo jų priklauso numatytų šios institucijos uždavinių ir tikslų įgyvendinimo veiksmingumas, remsimės viešai teikiama agentūros informacija (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Institucinės veiklos principai, darantys poveikį socialinės aplinkos nuostatoms

Finansiniai srautai	
VšĮ BETA agentūra nuo savo įsikūrimo pradžios turi stabilų finansavimą, kuris leidžia užtikrinti numatytų uždavinių ir tikslų įgyvendinimą	(VšĮ BETA „Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas“, 2016)
Informaciniai srautai	
VšĮ BETA agentūra informacijos šaltinių sklaidą visuomenei ar tam tikroms tikslinėms grupėms, nuo kurių priklauso numatytų uždavinių ir tikslų įgyvendinimo intensyvumo procesai, vykdo taikydama pasirinktą strategiją, vykdydama skatinimo programas	(VšĮ BETA „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimo programos“)
Žmogiškieji ištekliai	
VšĮ BETA agentūra, įgyvendindama numatytus uždavinius ir tikslus, pasitelkia specialistus, kurių kvalifikacija užtikrina sklandžius būtinos veiklos procesus	(VšĮ BETA „Veiklos sričių nuostatai“)

Toliau tikslinga glaustai apibendrinti daugiabučių namų atnaujinimo programos rezultatų pokyčius, kurie susiję su šios agentūros veiklos procesais (2 pav.).

2 pav. Atnaujintų daugiabučių namų skaičius pagal metus (DNPA programa)

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis VšĮ BETA ataskaitų duomenimis

Remiantis šiais duomenimis, galima teigti, kad daugiabučių atnaujinimo procesas vykdant DNAP programą 2005–2012 m. (atnaujinta 419 namų) dėl pasyvių institucinių veiksmų vyko gana vangiai, kai būsto savininkai dažnu atveju patys privalėjo rengti namų atnaujinimo projektus ir juos įgyvendinti. 2013–2020 m. situacija pasikeitė (atnaujinta 2745 daugiabučių namai), įsteigus Aplinkos ministerijai pavaldžią VŠĮ BETA agentūrą, kuri instituciniu veiklos lygmeniu veikia socialinės aplinkos nuostatas didindama jų palankumą savo veiklos tikslams, tai leidžia veiksmingiau koordinuoti daugiabučių namų atnaujinimo programos įgyvendinimo procesus.

Siekiant atskleisti socialinėje aplinkoje esamų nuostatų pokyčių, tiesiogiai veikiančių DNAP programos įgyvendinimo procesus, eiga, tikslinga apžvelgti tikslinių grupių ir apskritai gyventojų nuostatų pasikeitimo sąsajas su šiais procesais.

Socialinės aplinkos nuostatų formavimo principai veikia tikslines grupes, nuo kurių palankumo priklauso DNAP programos įgyvendinimo procesų veiksmingumas. Šios grupės sudaro sąlygas, kad visi procesai vyktų sklandžiai, pavyzdžiui, įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų, kurie lemia numatytų tikslų įgyvendinimo veiksmingumą, keitimas (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų, susijusių su daugiabučių atnaujinimu, keitimas

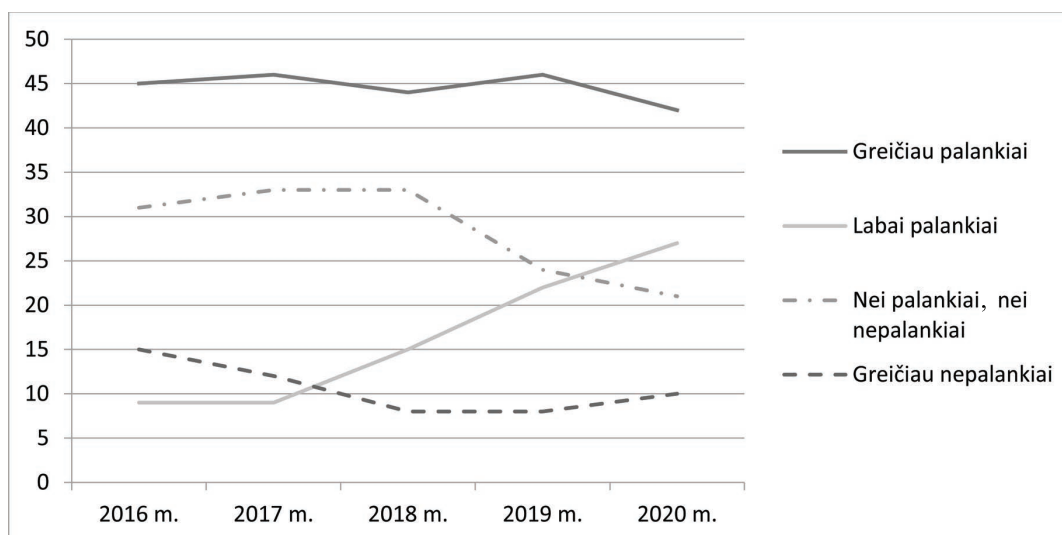
Įstatymai, susiję su daugiabučių namų atnaujinimo programa	
1. LR Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas	Teisės akto keitimų skaičius (32)
2. Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymas	Teisės akto keitimų skaičius (9)
Įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai	
1. Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa, patvirtinta LR Vyriausybės nutarimu 2004 m. rugsėjo 23 d.	Teisės akto keitimų skaičius (14)
2. Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklės, patvirtintos LR Vyriausybės nutarimu 2009 m. gruodžio 16 d.	Teisės akto keitimų skaičius (23)

Pastaba: pateikta tik dalis įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų, susijusių su DNAP programos įgyvendinimo procesais.

Toliau apibendrinsime socialinėje aplinkoje esamų nuostatų dėl daugiabučių namų atnaujinimo programos priimtinumą pokyčius nacionaliniu lygmeniu (4 pav.).

Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad 2016–2020 m. laikotarpiu palankus gyventojų DNAP programos vertinimas nuolat augo (nuo 54 proc. 2016 m. iki 69 proc. 2020 m.), įgyvendinant šią programą tai svarbu, kadangi norint legitimizuoti programos įgyvendinimo proceso pradžią būsto savininkų dauguma turi pritarti šiam sprendimui (LR civilinis kodeksas 48.5 str.; LR aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-195, 2021).

Galima teigti, kad šis atvejis parodo, jog institucinės veiklos poveikis darnaus vystymosi plėtros tikslų įgyvendinimo procesams akivaizdus. Tikslingai orientuota institucijų veikla, turint finansinių šaltinių ir informacinių išteklių, jos sklaidos galimybių, žmogiškųjų išteklių, koordinuotas ir kryptingas veikimas gali užtikrinti socialinėje aplinkoje esamų nuostatų priimtinumą vykdomai veiklai bei veiksmingą numatytų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu.

3 pav. Gyventojų nuostatos dėl DNAP programos įgyvendinimo pagal metus

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis VšĮ BETA agentūros pateiktais „Spinter“ tyrimo duomenimis

Išvados

Darnumo principų įgyvendinimo procesų plėtrai tiesioginį poveikį daro socialinėje aplinkoje vyraujančios nuostatos, nuo kurių priimtino darna vystymosi ideologijai priklauso ir šių procesų intensyvumas visose socialinės veiklos srityse. Formuojant darnumo principų plėtrai palankias nuostatas socialinėje aplinkoje, tikslinga remtis metodologine veiksmų visuma ir atrinktomis priemonėmis, kurios veiksmingai reikiama linkme veikia šioje aplinkoje esamas nuostatas.

Darnumo principų plėtrai priimtinių vertybinių etinių nuostatų socialinėje aplinkoje formavimo principai turėtų būti įgyvendinami nuosaikiais visuomeninio valdymo būdais institucinių veiksnių veiklos lygmeniu. Tam būtina koordinuota ir tikslinga veikla, sutelkianti finansinius ir žmogiškuosius išteklius, informacinę sklaidą į kryptingą veiklos visumą, kuri leistų veiksmingai kreipti socialinį vystymąsi darnaus vystymosi plėtros linkme.

Socialinėje aplinkoje vyraujančių nuostatų tiesioginis poveikis darnumo principų plėtros įgyvendinimo procesams akivaizdus. Tinkamai veikiančios institucijos, vykdydamos savo veiklą ir siekdamos veiksmingai įgyvendinti numatytus tikslus, turėtų tiesiogiai veikti socialinėje aplinkoje esamas darnumo poreikio vertybines nuostatas, taip skatindamos jų priimtinumą, kadangi socialinėje aplinkoje vertybinių nuostatų palankumas numatytiems tikslams sudaro visas sąlygas veiksmingiems institucinės veiklos procesams.

Literatūra

- Bernays, E. L. (1928). Manipulating Public Opinion: The Why and The How. *American Journal of Sociology*, Vol. 33 (6), p. 960–971.
- Bernays, E. L. (1947). *Engineering of Consent*. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 250 (1), p. 14–20.
- Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius, p. 198. ISBN: 9986-433-25-8.
- Bitinas, B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Studija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. ISBN: 978-9955-18-609-0.
- Čiegis, R. (2009). Darnaus vystymosi vertinimas. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, Nr. 3(1), p. 105–121. ISSN 1822-7996.
- Domarkas, V., Juknevičienė, V. ir kt. (2012). Institucinės dimensijos vaidmuo darnaus vystymosi koncepcijoje. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 11, p. 461–472. ISSN 1648-2603.

- Galbin, A. (2014). An introduction to social constructionism. *Journal Social research report*, Vol. 26 (6), p. 82–92. ISSN 2066-6861.
- Gedutis, A. (2003). Mokslas ir socialinės inžinerijos idėja. Karlas Raimundas Popperis. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 11, p. 31–41. ISSN 1392-3358.
- Grigaliūnas, M. (2012). *Tinklinis silpnasis visuomenės įtikinėjimas ir savanorystės populiarinimas Lietuvoje*. Daktaro disertacija. Vilnius.
- Kazanavičiūtė, R. (2009). Klasikinio požiūrio į teisėją, kaip teisės aiškintoją ir taikytoją, alternatyvos. *Teisė*, Nr. 71, p. 147–162. ISSN 1392-1274.
- Kennedy, A. M. (2009). *Keep Sunday Free. Social Engineering Through Shop Trading Hours in New Zealand*. PhD Thesis. New Zealand: Auckland University of Technology.
- Latvelė, R. (2011). Teisėjas kaip įstatymų leidėjo partneris, arba keli teoriniai požiūriai į teisėjo vaidmenį aiškinant teisę. *Parlamento studijos*, Nr. 10, p. 158–190. ISSN 1648-9896.
- Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. (2000). *Valstybės žinios*, Nr. 74-2262.
- Lietuvos Respublikos Gyvenamųjų namų ir kitos paskirties savininkų bendrijų įstatymas. (1995). *Valstybės žinios*, Nr. 20-449.
- Lietuvos Respublikos Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas. (1992). *Lietuvos aidas*, Nr. 79-0.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl daugiabučių atnaujinimo programos patvirtinimo“. (2004). *Valstybės žinios*, Nr. 143-5232.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo priežiūros įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“. (2003). *Valstybės žinios*, Nr. 89-4029.
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-195 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. kovo 24 d. įsakymo Nr. D1-251 „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų balsavimo raštu, priimant sprendimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. (2021). *TAR*, Nr. 6608.
- Mažeikis, G. (2006). Alternatyvus pilietinis ugdymas ir socialinė propaganda. *Problemos*. Priedas, p. 55–71. ISSN 1392-1126.
- Mažeikis, G. (2010). *Propaganda ir simbolinis mąstymas*. Kaunas: VDU leidykla, p. 330. ISBN:978-9955-12-575-4.
- Rosinaitė, V. (2010). *Karjeros sampratos konstravimas Lietuvoje*. Daktaro disertacija. Vilnius: VU.
- Šimanskienė, L., Župerkienė, E. (2014). Sustainable leadership: the new challenge for organizations. *Forum Scientiae Oeconomia*, Vol. 2(1), p. 81–93. Poland: Dabrowa Gornicza. ISSN 2300-5947.
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2020). *Kiekybinis visuomeninis tyrimas dėl daugiabučių namų atnaujinimo programos*. „Spinter“ tyrimai. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/doclib/ekx6bei twhnc2kw42fx8v8hnbmhrjyv3>
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2014–2020). *Daugiabučių namų atnaujinimo programos stebėsenos ataskaitos*. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/veiklos-sritys/programos/daugiabuciu-namu-atnaujinimo-modernizavimo-programa/102?c=49/t=116> [žiūrėta 2021-04-15].
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2016). *Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas*. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/doclib/s2wu7tzzh9tvhm6sk4nknmq6j6ga82yz> [žiūrėta 2021-04-15].
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2016). *Istatai*. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/doclib/en06m dam 4 qgzq4nxjm6j1jrqcg3cfde2> [žiūrėta 2021-04-15].
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2013–2015). *Veiklos sričių nuostatai*. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/administracine-informacija-nuostatai> [žiūrėta 2021-04-15].
- VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra. (2015). *Visuomenės informavimo kompanijos strategija*. Prieiga internete: <http://www.betalt.lt/doclib/eqs6hohgh1wu2eby csbsmtbg 9f2 xmspu> [žiūrėta 2021-04-15].
- Žiliukaitė, R., Poviliūnas, A., Savicka, A. (2016). *Lietuvos visuomenės vertybių kaita per dvidešimt nepriklausomybės metų*. Vilnius: VU leidykla. ISBN 978-609-459-737-4.
- Резник, Ю. М. (1994). Формирование институтов гражданского общества (социоинженерный подход). *СОЦИС*, № 10, с. 21–30. ISSN 0132-1625.

THE IMPACT OF THE PROVISIONS OF VALUES OF THE SOCIAL ENVIRONMENT ON PROCESSES IN THE IMPLEMENTATION OF PRINCIPLES OF SUSTAINABILITY

ŽILVINAS DRABAVIČIUS, REMIGIJUS ČIEGIS
Kaunas Faculty of Vilnius University (Lithuania)

Summary

The relevance of the subject and the scientific problem: international changes in economic activities based on principles of sustainable development have been taking place constantly. The impact of provisions of the social environment on these processes, as well as the intensity of tendencies in their implementation, is evident and significant. After all, the acceptability of the ideology of sustainable development and the efficiency of its implementation at a national level also depend on provisions prevailing in the social environment. Only in a social environment where favourable values for sustainable development prevail may a complete social development direction, based on principles of sustainability, exist in all areas. The timely and accurate understanding of the impact of provisions of the social environment and aspects of their formation will enable the confident exploitation of the potential of sustainable development at the national institutional level, which would affect directly the general movement of social development in all areas.

For this purpose, aspects of the impact of provisions prevailing in the social environment on the general direction of social development are revealed, as well as aspects of the principles of possibilities for the formation of provisions in this environment. In addition, the practical impact of these provisions, which is related to processes of the implementation of the development goals of the principles of sustainability at a national level, is also analysed.

Methods: the comparative analysis of scientific literature and publications, systematisation and synthesis, research of legal documents, generalisation and evaluation.

Research results: the development of processes of implementation of principles of sustainability is directly influenced by provisions prevailing in the social environment. However, the intensity of these processes in all areas of social activity also depends on whether or not these provisions are acceptable to the philosophy of sustainable development. While developing the acceptability of favourable provisions for the development of the principles of sustainability in the social environment, it is reasonable to rely on the selected methodological set of actions and measures influencing provisions in this environment in the required direction effectively.

Principles of the formation of values and ethical provisions in the social environment that are acceptable to the development of the principles of sustainability should be implemented according to moderate means of public governance at the institutional level. Coordinated and precise activities, such as the concentration of financial resources, information dissemination and human resources towards a targeted set of actions are needed, to enable the development of the social environment to be influenced effectively and in the right direction.

The direct impact of provisions prevailing in the social environment on processes of implementation in the development of principles of sustainability at a practical level is evident. Properly functioning institutions, seeking to implement the objectives effectively, should influence the provisions of the social environment directly, by increasing the acceptability of these provisions for their own goals; whereas, in the social environment, the favourability of provisions of values towards the intended objectives provides the most favourable conditions for effective institutional processes.

KEY WORDS: *principles of sustainability, sustainable development of activities, ethical provisions of sustainable development, sustainable development, social environment, provisions of social environment, social environments, tendencies being formed.*

JEL CODES: D02, F55, K32, O19, Q1.

Gauta: 2021-04-15

Priimta: 2021-06-01

Pasirašyta spaudai: 2021-06-15